

سۇئال

يۇرتىمىزدا، بىر ئۆلىما ئەرەفات كۈنىدە روزا تۇتۇش سۈننەت ئەمەس. بۇ كۈندە روزا تۇتۇش دۇرۇس ئەمەس دەيدۇ. بۇ سوئالغا جاۋاب بېرىشىڭلارنى سورايمەن. چۈنكى مەزكۇر ئالىم كىشىلەرگە ئەرەفات كۈنىدە روزا تۇتۇشتىن چەكلەشنى تەۋسىيە قىلىدىغان ۋاراقچىلارنى تارقىتىۋاتىدۇ، سىلەردىن بۇنىڭغا قارىتا جاۋاب بېرىشىلارنى سورايمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

ئەرەفات كۈنىدە روزا تۇتۇش ھەجگە كەلمىگەن مۇسۇلمانلار ئۈچۈن ئالاھىدە تەكىتلەنگەن سۈننەتتۇر. ئەبى قەتادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنغان ھەدىستە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئەرەفات كۈنىدە روزا تۇتۇشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا سورالغاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: **ئەرەفات كۈنىنىڭ روزىسى ئۆتكەن بىر يىللىق ۋە كىلىدىغان بىر يىللىق گۇناھقا كاپارەت بولىدۇ، دېگەن.** [مۇسلىم رىۋايىتى 1162-ھەدىس].

يەنە بىر رىۋايەتتە: **ئاللاھ تائالادىن، ئەرەفات كۈنىنىڭ روزىسىنىڭ ئۆتكەن بىر يىللىق ۋە كىلىدىغان بىر يىللىق گۇناھقا كاپارەت بولىشىنى ئۈمىت قىلىمەن، دېگەن.**

ئىمام نەۋەۋىي رەھىمەھۇللاھ (شافىئى مەزھەب كىتابلىرىدىن) "ئەلمەجمۇئى" ناملىق ئەسەر 6-توم 428-بەتتە: "بۇ مەسىلىنىڭ ھۆكۈمى توغرىسىدا ئىمام شافىئى ۋە شافىئى مەزھىبىدىكى ئۆلىمالار مۇنداق دەيدۇ: ئەرەفات كۈنى ئەرەفاتتا تۇرمىغان كىشىلەرنىڭ روزا تۇتىشى ياخشى بولىدۇ. ئەمما ئەرەفات مەيدانىغا ھازىر بولغان ھاجىلار توغرىسىدا، ئىمام شافىئى ۋە شافىئى مەزھىبىدىكى ئۆلىمالار مۇنداق دەيدۇ: ئۇممۇل پەزلى رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ ھەدىسى بويىچە ھاجىلارنىڭ ئەرەفات مەيدانىدا روزا تۇتماسلىقى ياخشىدۇر. شافىئى مەزھىبىدىكى بىر بۆلۈك ئۆلىمالار مۇنداق دەيدۇ: ھاجىلارنىڭ ئەرەفات مەيدانىدا روزا تۇتىشى ياخشى كۆرۈلمەيدۇ. بۇ قاراشنى ئىمام دارىمى، بىندىنىجى، مەھامەلى قاتارلىق ئۆلىمالار "ئەلمەجمۇئى ۋە ئەلمۇسنىپ" ناملىق ئەسەرلەردە ئوچۇق بايان قىلغان".

ئىبنى قۇدامە رەھىمەھۇللاھ (ھەنبەلى كىتابلىرىدىن) "ئەلمۇغنى" ناملىق ئەسەر 4-توم 443-بەتتە مۇنداق دەيدۇ: "ئەرەفات كۈنى شەرەپلىك، ئۇلۇغ، ئېسىل بايرام كۈن، بۇ كۈننىڭ پەزىلىتى ئىنتايىن كۆپ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن بايان قىلىنغان سەھىھ

ھەدىستە، بۇ كۈننىڭ روزىسى ئىككى يىللىق گۇناھقا كاپارەت بولىدۇ.

ئىبنى مۇپلىھ رەھىمەھۇللاھ (ھەنبەلى كىتابلىرىدىن) "ئەلپۇرۇئ" ناملىق ئەسەر 3-توم 108-بەتتە مۇنداق دەيدۇ: "زۇلھەججىنىڭ دەسلەپكى ئون كۈنىدە روزا تۇتۇش ياخشى، بولۇپمۇ ئەرەفات كۈنىدە روزا تۇتۇش ئالاھىدە تەكىتلەنگەن. بۇ ئەرەفات كۈنىدۇر، ئۆلىمالار بۇنىڭغا بىرلىككە كەلگەن".

ئىمام كاسانىي رەھىمەھۇللاھ (ھەنبەلى كىتابلىرىدىن) "ئەلبەدائى ئەسسەئى" ناملىق ئەسەر 2-توم 76-بەتتە مۇنداق دەيدۇ: "ئەرەفات كۈنى روزا تۇتۇش ھاجىلارنىڭ غەيرىگە ئەۋزەلدۇر. بۇ كۈندە روزا تۇتۇشقا رىغبەتلەندۈرۈلگەن نۇرغۇن ھەدىسلەر بايان قىلىنغان، چۈنكى بۇ كۈننىڭ باشقا كۈنلەرگە نىسبەتەن ئالاھىدە پەزىلەتلىرى بار. ھاجىلار ئەرەفات مەيدانىدا قىلىنىدىغان ئىبادەتلەرنى چارچاپ قالماي روھلۇق ئادا قىلسا بۇ كۈندە روزا تۇتۇش بىلەن باشقا ئەمەللەرنى بىرگە قىلسا ياخشى، ئەمما ئەرەفات مەيدانىدا قىلىدىغان ئىبادەتلەرنى ئادا قىلىشتا چارچاپ قالىدىغان بولۇپ قالسا، ئۇلارنىڭ بۇ كۈندە روزا تۇتۇشى ياخشى كۆرۈلمەيدۇ، چۈنكى بۇ كۈندە روزا تۇتۇشنىڭ ساۋابىنى باشقا ۋاقىتتا روزا تۇتۇش بىلەنمۇ تاپقىلى بولىدۇ، ئەمما ئەرەفاتتا تۇرۇش ۋە دۇئا قىلىشنىڭ پەزىلىتىنى ئومۇمى كىشىلەر ئادەتتە ھاياتىدا پەقەت بىر قېتىملا تاپالايدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ پۇرسەتنى چىڭ تۇتۇش كېرەك".

(مالىكى كىتابلىرىدىن) ئىمام خەرشىينىڭ "شەرىھى مۇختەسەر خەلىل" ناملىق ئەسىرى 6-توم 488-بەتتە مۇنداق كەلتۈرۈلگەن: "ئەرەفات كۈنىدە ۋە زۇلھەججىنىڭ ئاۋۋالقى كۈنلىرىدە روزا تۇتۇش ھەجقلىمىغانلار ئۈچۈن ياخشى كۆرۈلىدۇ. ئەمما ھاجىلارنىڭ جۇشقۇن دۇئا قىلىشى ئۈچۈن ئۇلارنىڭ روزا تۇتماسلىقى ياخشىدۇر. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالاممۇ ئەرەفات كۈنىدە روزا تۇتمىغان".

ھاشىيەتلى دۇسۇقى ناملىق ئەسەر 5-توم 80-بەتتە: "ئاپتۇرنىڭ ئەرەفات كۈنىدە روزا تۇتۇش ياخشى دېگىنى بۇ كۈندە روزا تۇتۇشنى ئالاھىدە تەكىتلەش ئۈچۈندۇر. بولمىسا باشقا كۈنلەردىمۇ روزىنىڭ سۈننەتلىكى مۇتلەقتۇر".

شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھدىن: ھاجىلار ۋە ھەجگە بارمىغانلارنىڭ ئەرەفات كۈنىدە روزا تۇتۇشنىڭ ھۆكۈمى قانداق بولىدۇ؟ دەپ سورالغاندا، شەيخ جاۋاب بېرىپ مۇنداق دەيدۇ: "ئەرەفات كۈنىدە روزا تۇتۇش ھەج قىلمىغان كىشىلەر ئۈچۈن ئالاھىدە تەكىتلەنگەن سۈننەتتۇر. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئەرەفات كۈنىنىڭ روزىسى توغرىسىدا سورالغاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: **ئاللاھ تائالادىن بۇ كۈننىڭ روزىسى بىلەن ئۆتكەن بىر يىللىق ۋە كېلىدىغان بىر يىللىق گۇناھقا كاپارەت بولىشىنى ئۈمىت قىلىمەن، دېگەن.**

ھاجىلارنىڭ ئەرەفات كۈنىدە روزا تۇتۇشى سۈننەت ئەمەس. چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەج قىلغاندا، ئەرەفات كۈنىدە روزا تۇتمىغان. مەيۇنە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن بايان قىلغان ھەدىستە: **كىشىلەر ئەرەفات كۈنىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ روزا تۇتقان ياكى تۇتمىغانلىقى توغرىسىدا ئىختىلاپ قىلىشتى، مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەرەفات مەيدانىدا تۇرغاندا ئۇنىڭغا**

بىر قاچا سۈت ئەۋەتتىم، كىشىلەر قاراپ تۇرۇشتى، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام تۇرغان ئورنىدا سۈتنى ئېچىۋەتتى. [بۇخارى رىۋايىتى]. شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن پەتىۋالار توپلىمى 20-توم 404- نۇمۇرلۇق سوئال.

ھاجىلار ئۈچۈن ئەرەفات كۈنىدە روزا تۇتۇش مۇستەھەپ ئەمەس بەلكى ياخشى كۆرۈلمەيدۇ. ئەگەر سۆزلىگۈچىنىڭ مەقسىدى مۇشۇ بولسا ئۇ كىشى توغرا سۆزلىگەن بولدى، ئەمما ئۇ كىشى: ئەرەفات كۈنى روزا تۇتۇش ھەج قىلمىغان كىشىلەر ئۈچۈن يولغا قويۇلمىغان دېگەننى مەقسەت قىلغان بولسا، يۇقىرىدا بايان قىلغان سەھىھ ھەدىسنىڭ كۆرسەتمىسىگە خىلاپ ھالدا خاتالاشقان بولىدۇ.

ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.